

הלכות ציצית סימן טו

טו אם להתיר ציצית מִבְּגֵד לְבָגֵד וְדִין נִקְרַע הַטְּלִית, וְבוּ ו' סְעִיפִים :

א *מִתֵּר לְהַתִּיר צִיצִית מִטְּלִית זֶה (א) וְלִתְנֵם (ב) [א] (ב) בְּטִלִית אַחֵר, אֲבָל שְׂלֵא לְהַנְיֵהם (ג) [ג] (ג) בְּבָגֵד אַחֵר לֹא: הִגֵּה וְדוֹקָא בְּטִלִית שֶׁל (ד) בַּר חַיִּיבָא, אֲבָל מִתֵּר לְהַתִּיר הַצִּיצִית מִטְּלִית שֶׁל מַתִּים (מַרְדֵּי וְחוּס' פֶּרַק ב"מ דף כב:); ב (ה) בְּאִינוּ כּוֹל לִקַּח הַכֶּנֶף כִּמוֹ שְׁהוּא (ו) עִם הַצִּיצִית וּלְתַפְרוֹ (ז) בְּבָגֵד אַחֵר, מִשּׁוּם ד'עַל כִּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם' בְּעִינוֹ, וְנִקְרַע זֶה לֹא הִנֵּה מִבְּגֵד זֶה בְּשַׁעַת עֲשׂוּתָּהּ: ג *טְלִית מְצִיצַת כִּהְלַכְתָּהּ שַׁחֲלֻקְהָ לְשִׁתָּים (ח) וּבְכָל חֶלֶק יֵשׁ בּוֹ שְׁעוֹר לְהַתְעַשֵּׂף, וְנִשְׂאָר לְכָל אַחַת מֵהֶם צִיצִית אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, (ט) אֵין בּוֹ מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה (ז) [ז] וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי: ד' יִקְרַע הַטְּלִית

א פנחות מא וכתב
ב כב וכשמואל
ג תשובת הרשב"א
ד פנחות מא וכתב
מאיר

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

בְּאֵר הַיֵּטֵב

[א] בְּטִלִית אַחֵר. עֲבַה"ט. וְכִיכ בְּבִרְי' בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת גְּדוּלִים דְּאֶפְלוּ מִתְּחַד שֶׁתִּדְּשׁ מִתֵּר, מִתֵּר בְּטִלִית אַחֵר. עֲבַה"ט. וְקָבַח בְּבִרְי' בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מִתְּרִי מוּלְכוֹ וּמִתְרִי כִּן חֲכִיב כְּתוּב: מִי שֶׁנִּפְסַק בְּטִלִית ב' או ג' צִיצִית וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אַחֵרִים, מִ"מ אִם נִשְׂאָר לְשָׂר אֶפְלוּ אַחֵר אֵין לְהַתִּיר מִהַטְּלִית הַשְּׂלִיכִי, שֶׁגַּם בָּהּ יֵשׁ מִשּׁוּם בּוּי מַצְנָה: אָף אִם רוּעָה לַעֲשׂוֹת צִיצִית נְאוֹת יוֹתֵר אוֹ שֶׁגַּם הֶרְאִשׁוּנִים נְאִים אֵלָּא שְׂבָלוּ קֶצֶת נְאִים וְנִקְוִים כִּי"כ, מִתֵּר לְהַתִּיר לַעֲשׂוֹת חֲדָשִׁים, עִישׁ. וְקָבַח בְּסַפֵּר בִּית־יְהוּדָה שֶׁפִּתָּהּ לְהַתִּיר כְּרִיכוֹת הַצִּיצִית, אָף שֶׁהֵם מְכַנְיִם בְּמִטְרַטְרָא לְשֵׁם הַנְּיָה אֵין בָּהּ בֵּית מַחוּשׁ: [ז] וְלֹא מִן אֶפְלוּ אִינוּ חֲכִיב אֵלָּא מִדְּרַבְנָן. עֵין ע"ת ס"ק א' שֶׁדְּרַבְרִי מְגַמְמִין: (ז) וְלֹא מִן

בְּאוֹר הַלֶּקַח

מִשְׁנֵה בְּרוּיָה

בְּעִבְרָה, וְכַדְלָקָמֵן בְּסִימָן כַּה ס"ק כו בְּמִגְנֵן אֲבָרְהָם, וְאִם-פֶּן חֲכִי נְמִי בְּעִנְיָנֵי, כִּינֹן שְׁנִתְעַבַּר בְּלִבִּישׁוֹ אִסוּר גְּזוּל, הוּ הָיוּ מַצּוֹת צִיצִית שֶׁלוּ כַּאֲ בְּעִבְרָה וְאִינוּ יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי הַמַּצְנָה:

* טְלִית מְצִיצַת כִּהְלַכְתָּהּ שַׁחֲלֻקְהָ וְכו'. וְאִם הִיָּה מִתְּחִלָּה גְּדוּלָה מֵאֹד עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְלַבֵּשׁ בָּהּ⁷, אֶפְשָׁר דִּמְפַסֵּל הַצִּיצִית אֶף לְאַחֵר שֶׁחֲלַק הִבְגֵּד לְשִׁתָּים מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי, לְדַעַת הַפּוֹטְרִים אוֹתָהּ מִתְּחִלָּה קִדְּם שְׁנִתְחַלְקָה, עֵין

א (א) וְלִתְנֵם וְכו'. אֶפְלוּ (ב) מִטְּלִית חֲדָשׁ טְלִית חֲדָשׁ, וְכַל-שֶׁפֶן מִטְּלִית לְשֵׁן שֶׁפִּתָּהּ בִּינֵיהֶם: בּוֹ הַמַּצְנָה. גִּם אֶפְלוּ (ג) מִטְּלִית-גְּדוּל וְטְלִית-קָטָן, שְׁשִׁלִּית-גְּדוּל וְטְלִית-קָטָן שְׁשׂוּיִם⁴. אֲבָל אֵין לְהַתִּיר צִיצִית מִטְּלִית שֶׁל גְּדוּל וְלִתְנֵם (ד) בְּטִלִית לְעֵיל בְּסִימָן ט סְעִיף א' דְּשָׂאָר מִינֵים הוּא רַק מִדְּרַבְנָן⁵, וּבְפִרְיֵי-מִגְדִּים נִסְתַּפֵּק אִם מִתֵּר לְהַתִּיר צִיצִית מִטְּלִית שֶׁל צֶמֶר לִתְנֵם בְּטִלִית שֶׁל שָׂאָר מִינֵים, לְהַפּוֹטְקִים לְעֵיל בְּסִימָן ט סְעִיף א' דְּשָׂאָר מִינֵים הוּא רַק מִדְּרַבְנָן; וְהֶאֱרָצוּת-הַחַיִּים מִקֵּל בָּהּ: (ב) בְּטִלִית אַחֵר. עֵין בְּפִרְיֵי-מִגְדִּים שֶׁכַּתּוּב דָּאֵם מַצְוִיִּים לוֹ צִיצִית אַחֵרִים לְהַשִּׁיג, נִכּוֹן לְהַתְּמִיר שְׂלֵא לְהַתִּיר צִיצִיתוֹ, אִם לֹא בִּפְנֵי הַמְּבַאָר בְּסַעֲרֵי-קָטָן ג: (ג) בְּבָגֵד אַחֵר לֹא. כִּי שֶׁבַח אִסוּר, שֶׁמְכַנְיֵם טְלִית שֶׁל מַצְנָה בְּחָנֶם, (ד) אִם לֹא שְׁנִתְבַּלָּה הַטְּלִית, אִזּוּ מִתֵּר לְהַתִּיר צִיצִיתוֹ בְּכָל גֹּנִי: או (ה) שְׂרוּעָה לְמַכְרוֹ לְכַבְרֵי או (ו) לַעֲשׂוֹת מִהַטְּלִית בְּגַד שְׂלֵא יִהְיֶה לוֹ ד' כְּנָפוֹת, מִתֵּר לְשַׁלֵּן. אֲבָל אִם רוּעָה לְמַכֵּר הַטְּלִית לְיִשְׂרָאֵל, אִסוּר לִקַּח צִיצִיתוֹ, (ז) אִף שֶׁיִּשְׂנָאֵל הַשָּׂנִי יוֹכֵל לְהַטִּיל צִיצִית בְּעַצְמוֹ אֶפְלוּ חֲכִי אִסוּר. וּמִתֵּר לְהַתִּיר הַצִּיצִית וְלִתֵּן תַּחְתִּיהֶם (ח) יוֹתֵר נְאִים מִשּׁוּם הַדּוּר מַצְנָה, או (ט) כִּשֶׁהֵם יִשְׁנִים וּמִסְרִים כְּדֵי לְחַדְשֵׁם, או (י) כִּשֶׁנִּפְסַק חוּט אַחֵר וְלֹא נִשְׂאָר בּוֹ אֵלָּא כְּדֵי עֲנִיבָה, אֶף-עַל-פִּי שְׂעָדִין הַצִּיצִית כִּשְׂר, אֶף-עַל-פִּי כֵּן מִתֵּר לְהַתִּיר וְלִתֵּן תַּחְתִּיהֶם שְׁלֵמָה. וְדַע עוֹד, דְּבִמְקוֹם שֶׁהַצִּיצִית הֵם שְׁלֵמִים וְרִאִיִּים לְהַנְתֵּן לְבָגֵד אַחֵר [לְאֶפְוִקִי (יא) אִם הֵם רַק כְּדֵי עֲנִיבָה], יֵשׁ (יב) מִן הַאֲחֻרוּנִים שֶׁקָּבַחוּ דִּזְהָר לְהַתִּיר הַקְּשָׁרִים וְהַכְּרִיכוֹת שֶׁלֵּהֶם וְלֹא לְהַפְסִיק וְלִקְרַע אוֹתָן, כְּדֵי שְׂלֵא יִבְלָה אוֹתָן; וְכַבֵּר אֶמְרוּ חַז"ל: לֹא יִשְׂפֹף אָדָם מִי בּוֹרוֹ וְאֲחֵרִים צִוִּיכִין לָהֶם. וְהַחֲמִידָדָם כָּתַב: בְּמִקּוֹם שֶׁקָּשָׂה בְּעִינוֹ הַטְּרַחַה לְהַתִּיר, מִתֵּר לְנִתְקֵם וְאֵין בָּהּ מִשּׁוּם כַּל תַּשְׁחִית, כִּינֹן דָּאֵין עוֹשֶׂה דְרָף הַשְׁתַּחֲתָה, עֵין שֵׁם: (ד) בַּר חַיִּיבָא. אֶפְלוּ (יג) אִינוּ חֲכִיב רַק מִדְּרַבְנָן: ב (ד) אִינוּ כּוֹל. עֵין בְּמִגְנֵן אֲבָרְהָם סְעִיף-קָטָן ג, וּמוּכָח מִדְּכַרְבִּי דְּדוֹקָא כֶּנֶף שְׂאֵין בּוֹ שְׁעוֹר לְהַתְעַשֵּׂף; וְאָף דְּאִסוּר בְּגִמְרָא אֶפְלוּ אִם הוּא מְחֻזָּק אִמָּה עַל אִמָּה, גִּם זֶה עֲדוּן אֵין בּוֹ שְׁעוֹר עֲשׂוּף לְרִידָה, אֲבָל אִם הִנֵּה בְּהַתְּחִיבָה שְׁעוֹר שִׁינֵהָ בּוֹ כְּדֵי לְהַתְעַשֵּׂף, מִתֵּר לְצַרֵּף אוֹתוֹ לְבָגֵד אַחֵר אֶפְלוּ עִם צִיצִיתוֹ⁶. אֲבָל הַש"ס בְּסַעֲרֵי-קָטָן ג פְּלִיג עַל זֶה וְאוֹסֵר (יד), וְכֵן מִשְׁמַע בְּלִבוֹשׁ וְרִדְף-הַחַיִּים: (ו) עִם הַצִּיצִית. אֲבָל בְּלֹא הַצִּיצִית מִתֵּר לְחַבְרוֹ (טו) אִם הוּא מְחֻזָּק עַל-כָּל-פְּנֵים שֶׁלֵּשׁ אֲצִבְעוֹת עַל שֶׁלֵּשׁ אַחֲרֵי-כֵן יִשֵּׁל בּוֹ צִיצִית, וּמְכַל שְׂאָר הַבְּגָד אֵין צָרִיךְ לְהַתִּיר כָּל. (טז) וְדוֹקָא אִם קִדְּם שְׁנִתְחַבְּרָה לֵה כֶּנֶף הִנֵּה גִם צִיצִית בַּת חַיִּיבָא, כִּינֹן שְׂלֵא נִקְרַע מִמֶּנָּה הַכֶּנֶף בְּעוֹלָה⁴, אֲבָל אִם נִקְרַע מִמֶּנָּה בְּעוֹלָה וְנִעֲשִׂית בַּת ג' וְנִפְטָרָה מְצִיצִית, צָרִיךְ לְהַתִּיר כָּל הַצִּיצִית וּלְהַטִּיל מִתְּחַד אַחֵר שְׁנִעֲשִׂית בַּת ד', דָּא לֹא חֲכִי הָיוּ תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי: (ז) בְּבָגֵד אַחֵר. אֲבָל אִם יִרְעָה לְחַבְרוֹ הַכֶּנֶף לְהַבְּגֵד שְׁנִקְרַע מִמֶּנָּה, אֶפְלוּ אִם נִקְרַע לְגִמְרֵי וְלֹא נִשְׁתַּר כִּלְ-שְׂהוּא בְּחַבּוּר, אֵין צָרִיךְ לְהַתִּיר מִמֶּנּוּ הַצִּיצִית, וְלֹא מִפְּסִלָּא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי, כִּינֹן דְּתַחֲלוּת עֲשִׂיתוֹ בְּבָגֵד זֶה הִנֵּה בְּכַשְׁרוּת; וְכַל זֶה אִם לֹא נִעֲשִׂית הַבְּגָד בַּת ג' בַּעַת הַקְּרִיעָה, וְכַ"ל בְּסַעֲרֵי-קָטָן ו, וְגַם דְּוָקָא אִם הַכֶּנֶף מְחֻזָּק עַל-כָּל-פְּנֵים ג' עַל ג', וְכַכְּסוּמָף סְעִיף ד. כֵּן זֶה הוּא לְדַעַת הַשְּׁלַחֵן-עֲרוּף⁶ וְהַמְּגֵן-אֲבָרְהָם בְּסַעֲרֵי-קָטָן ג, אֲבָל הַש"ס בְּסַעֲרֵי-קָטָן ג פּוֹסֵק שְׂאֵין נִקְרָא-מִמֶּנָּה כִּינֹן אִם הַצְּרוּף לְבָגֵד אַחֵר אוֹ זֶה גּוֹפֵא, הַכֵּל הוּא בְּכָלל תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוּי; וְיֵשׁ לְהַחְמִיר, וְכֵן פֶּסֶק בְּרִדְף-הַחַיִּים: ג (ח) וּבְכָל חֶלֶק וְכו'. אֲבָל אִם אֵין בְּכָל חֶלֶק כְּדֵי לְהַתְעַשֵּׂף, כִּמוֹ שְׁהוּא שְׂכִית בְּטִלְיוֹת קְטַנִּים שְׁלֵנוּ שֶׁכְּשִׁנְתְּחַלֵּק לְשִׁתָּים אֵין בָּהֶם שְׁעוֹר עֲשׂוּף, נִחְבַּטֵּל מִתֵּם מִתְּנֵן הַמַּצּוֹת צִיצִית, (י) וְאִם יִרְעָה אַחֲרֵי-כֵן לְחַזֵּר וּלְחַבְרוֹ חֶלֶק אַחֵר לְחַבְרוֹ אוֹ לְשָׂאָר חֲתִיבָה, צָרִיךְ לְהַתִּיר מִתְּחִלָּה כָּל הַצִּיצִית. וְאִם חֶלֶק אַחֵר יֵשׁ בּוֹ שְׁעוֹר עֲשׂוּף וְאִחֵד אֵין בּוֹ, אֵין צָרִיךְ לְהַתִּיר רַק (יב) מִהַחֲלָק שְׂאֵין בּוֹ, וְאִתְר-כֵּן יִשֵּׁל בּוֹ מִתְּחַד אַחֵר שִׁינְתְּחַבְרוֹ הַחֲלָקִים יַחְדוּ: (ט) אֵין בּוֹ וְכו'. דְּהַצִּיצִית שְׁנִשְׂאָרוֹ אֵין שֵׁם פְּסוּל עֲלֵיהֶם, כִּינֹן דְּיֵשׁ בָּהֶן כְּדֵי שְׁעוֹר עֲשׂוּף⁶, עַל-פֶּן אִם יִרְעָה כּוֹל לְצַרֵּף

שְׂעָרֵי תְּשׁוּבָה

(א) אֲרָצוֹת-הַחַיִּים בְּשֵׁם שׁוּ"ת בִּית־יְהוּדָא: (ג) אֲרָצוֹת-הַחַיִּים: (ד) אֲרָצוֹת-הַחַיִּים: (ה) בְּסִימָן כ כּוּ בְּמִשְׁנֵה בְּרוּיָה: (ו) מִגְנֵן אֲבָרְהָם: (ז) אֲרָצוֹת-הַחַיִּים: (ח) לְבוּשׁ וְכו': (ט) אֲרָצוֹת-הַחַיִּים: (י) מִגְנֵן אֲבָרְהָם: (יא) פְּרִי־מִגְדִּים: (יב) עַל־תְּמִיר וְאַלְהֵי רַבָּה: (יג) עַל־תְּמִיר: (יד) וְכֵן פֶּסֶק בְּאֲרָצוֹת-הַחַיִּים: (טו) מִלְּקוּמָן סְעִיף ד: (טז) דְּרָף-הַחַיִּים: (יז) דְּרָף-הַחַיִּים וְאֲרָצוֹת-הַחַיִּים: (יח) דְּרָף-הַחַיִּים. וּסְבִירָא לֵה פְּסוּלֵי שְׁכַחְתִּי בְּאוֹת הַקּוֹדֵם, אֲבָל לְהַמְּגֵן אֲבָרְהָם שֵׁם אֵין צָרִיךְ לְהַתִּיר כָּל:

הַלְכוּת צִיצִית סִימָן מו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

אָבֵל רַב הָאֲחֵרוּנִים מְקַלֵּין וְסוֹבְרִים דְּנָה לֹא הָיוּ בְּכָלֵל תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי. וּמְקַל מְקוּם טוֹב לְהַחְמִיר לְכַתְחֵלָה⁸.

8) ואם לא נשאר שיעור עיטוף באחד החלקים, כתב לעיל (ס"ק ז-ח) שכיון שמיד כשנפסק הבגד נפסלו הציציות, יש להתיר את הציציות מאותו החלק קודם שמחברם על ידי תפירה.

[משנ"ב ס"ק יב]

פְּסוּלָה לְדִידָה, דְּהָיוּ קָמָאן דְּפָסִיק אִף שְׁתַּפְּרוּ לְהַבְגֵּד⁹.

9) והחזו"א (או"ח סי' ג ס"ק יט ו-כא) הביא את דעת רבינו ירוחם, שרב עמרם ורש"י לא נחלקו כלל, אלא שרש"י כתב את טעם הדין, דהיינו שחוששים שמא ישאיר מחוט התפירה, ורב עמרם כתב את פְּרִטֵי הַדִּין, וּמִשּׁוּם כֵּךְ כֵּתֵב, ששניהם מודים שלא גזרו אלא באופן שנקרע כולו, שאז התבטלו חוטי הציצית וצריך ליתן חוטים אחרים, אולם לא באופן שנקרע מקצתו, משום שבמקרה כזה לא התבטלו חוטי הציצית, ולא חוששים שמא ישאיר מחוט התפירה. ולפי זה כתב, שטלית של צמר שתפרה במינים אחרים, כשרה אף לדעת רב עמרם.

עוד כתב החזו"א שם (ס"ק יט), שאף אם נקרעה הטלית כל שהוא, ועדיין לא הטיל בה ציציות, הטלית כשרה, שאף על פי שבציור כזה היה מקום לחוש שמא ישאיר מחוט התפירה לציצית, מ"מ כיון שאין הדבר שכיח לא גזרו בו רבנן.

[משנ"ב ס"ק טז]

עַל־כֵּן נִזְהָגִין לְתַפֵּר בְּכָל כַּנָּף מִהַטְּלִית הַתִּיכָה שֶׁל בְּגָד שֶׁלֹּמָה מְשַׁלֵּשׁ עַל שְׁלֹשׁ, מִשּׁוּם דְּבִכְמָה בְּגָדִים מְצוּי שְׁאֵפְלוּ הֵם חֲדָשִׁים יֵשׁ בָּהֶם תְּפִירָה תוֹךְ ג'¹⁰.

10) והחזו"א (או"ח סי' ג ס"ק כא) כתב שאין להחמיר בכך, ובספר שו"ת הלכות כתב (סוף סי' כד), שהרוצה לעשות ציצית בלא חשש ופקפוק, יחמיר לעשות כן.

[משנ"ב ס"ק יז]

וְהִיכָא דְלֹא אָפְשָׁר נְקַטְיֵנן דְּסִבְתָּ רַב עֲמָרָם עָקָר, וְגַם דְּתַפְּיָה חֲשִׁיב חֲבוּר¹¹.

11) ולדעה זו מבואר, שאם נקרעה הטלית למעלה משלש אצבעות מקצה הבגד, הרי היא כשרה, אף אם אינו מחליף הציציות. והחזו"א כתב (או"ח סי' ג ס"ק כא), שבמקרה כזה פסולה הטלית מדאורייתא לדעת כמה מן הראשונים, ולפיכך אין להקל אלא אם כן מחליף את הציציות לאחר התפירה.

[ביה"ל ד"ה ואם נקרע]

וְאִם־כֵּן מְכַרְחָה הוּא לְתַפְּרוּ מְקַדָּם כְּדִי שִׁיחֶיהָ שְׁעוֹר קָשָׁר אֲגִידֵל בְּשַׁעַת הַשְּׁלַת הַצִּיצִית¹².

12) החזו"א כתב (או"ח סי' ג ס"ק כג), שיתכן שכשר גם בנקרע מן הנקב ולמטה והטיל הציצית וחזר ותפרו.